

A MAGYAR KIRÁLYI FÖLDMŪVELÉSÜGYI MINISZTERIUM KIADÁSA

RÁDIÓS GAZDASÁGI ELŐADÁSOK

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG:

ELNÖK: BR. PRÓNAY GYÖRGY DR.
HELYETTES ELNÖK: TÓTH JENŐ DR.

TAGOK:

BUDAY BARNA SZTANKOVICS JÁNOS
NÉMETH JENŐ WELLMANN OSZKÁR DR.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

CZVETKOVICS FERENC DR.

SEGÉDSZERKESZTŐ:

SUHAYDA TIBOR

SZERKESZTŐSÉG:

BUDAPEST, V., KOSSUTH LAJOS-TÉR 11. SZ., II. 202.

II. ÉVF.

A. SZERZŐMUNKÁK.

18. SZÁM.

OLVASD EL, ŐRIZD MEG ÉS GYŪJTSD KÖNYVTÁRBA!

KISGAZDASÁGOK OKSZERŰ BERENDEZÉSE

ÍRTA:

NYÁRÁDY JÁNOS

M. KIR. FÖLDMŪVESISKOLAI IGAZGATÓ

A Földművelésügyi Minisztérium megbízása alapján
csinos kivitelű és egész vászonkötésű

BEKÖTÉSI TÁBLÁK

ezen „Rádiós Gazdasági Előadások“ 1928. évben megjelent
számaihoz már kaphatók könyvkereskedésünkben. Ára közvetlen
nálunk átvéve darabonként —80 fillér, postán, keresztkötéssel 1.— pengő

„Patria“ Irodalmi Vállalat és Nyomdai R.-T., Budapest, IX., Üllői-út 25. szám.

Kisgazdaságok okszerű berendezése.

Írta: **Nyárády János**, m. kir. földmívesiskolai igazgató.

Mezőgazdaságunk csak akkor fog igazán felvirágozni, a magyar föld csak akkor fogja a józanul várható legnagyobb jövedelmet adni, ha a gazdasági üzem okszerűen van berendezve és kezelése hozzáértéssel történik.

Tanulnia kell a magyar gazdának, hogy feladatának jól megfelelhessen. Különösen sokat kell még tanulni kisgazdáinknak, hogy helyüket minden körülmények között megállva, eredményesen és jövedelmezően tudjanak gazdálkodni.

A gazdaság berendezése és kezelése akkor okszerű, ha a gazdaság bevételeiből nemcsak a termelési költségek térülnek meg, hanem azonfelül és az üzembe fektetett értékek kamatain felül, tiszta jövedelem is mutatkozik.

A kisgazdaságok jövedelme általában a termelés két főágából, a növénytermelésből és az állattenyésztésből ered. Természetes tehát, hogy ezeknek mikénti megalapozásától függ a gazdaság jövedelmezősége. Ezért szükséges a növénytermelés és állattenyésztés okszerű berendezésének alapelveit jól megismerni.

A termelés okszerű szervezésének lényege abban áll, hogy mindig a legnagyobb jövedelmet biztosító termelési ágat vagy ágakat kell kiválasztani és azoknál a helyes irányt kitűzni.

A mezőgazdasági termelés alapját a növénytermelés teszi. Vegyük tehát először a növénytermelés okszerű berendezésének alapelveit tárgyalás alá.

A gazdálkodónak — a termelés sikere érdekében — ismernie kell mindazokat a körülményeket, amelyek a növények terméshozamának nagyságára és a termés minőségére befolyást gyakorolnak.

Csak olyan növények termelendők, melyek az adott talaj- és éghajlati viszonyok között biztosan megteremnek, jó termést adnak, igényeiknek megfelelő munkaerővel elláthatók, előnyös értékesítésüket a kereskedelem és közlekedés lehetővé teszi, továbbá amelyeknek művelési módjait ismerjük és termelési költségeit fedezni tudjuk.

A gazdaság jövedelmezőségére jelentékeny befolyást gyakorol az, hogy mily mértékben voltak a legmegfelelőbb növényfajok és azoknak változatai termelésre kiválasztva.

Minden növénynek más és más az igénye. Az a termelő állítja elő a legjobbat és legtöbbet, ki a növények igényeit a legjobb arányban elégíti ki. Az egyik növény megtűri, a másik meghálálja a friss trágyát, a harmadikra pedig az a jobb, ha az előveteménye kapja a trágyát. Az egyik növény apróra, morzsalékosra megmunkált talajt kíván, a másik a darabosabb földet is kedveli; az egyik ülepedett, a másik friss szántásba vethető; az egyik több meleget, a másik több csapadékot igényel. A vetés ideje és módja, a vetőmag mennyisége és a vetés mélysége, valamint az ápolási munkálat is növényenkint más és más.

A kiscgazda ne csak egy növényre, hanem a gazdaságban termelendő összes növényekre egyaránt legyen figyelemmel. A különböző igényű növények közül elsősorban a kényesebb növények igényeit elégítse ki.

Hogy az igények egyáltalán jól kielégíthetők legyenek, a növények a szántóföldön természetüknek megfelelő sorrendben váltakoznak. Ez a sorrend, azaz a vetésváltás, vagyis a vetésforgás nemcsak a növények igényeihez, de a termelés esélyeihez képest is rendkívül változó lehet aszerint, hogy milyen a talaj és annak fekvése, az éghajlat, a piac, a szállítási, közlekedési, munkás- és pénzviszonyok.

A vetésforgó, mely megkönnyíti a növénytermelés munkáját, az a sorrend, amely szerint a növények egymást évről évre követik. Egy minden körülmények között beálló vetésforgót nem lehet felállítani. Vannak azonban szabályok, melyek alapján jó vetésforgót könnyű szerkeszteni. Ezek a szabályok a következők:

Minden növény olyan elővetemény után kerüljön az igényének legmegfelelőbb helyre, mely elővetemény a talajt az utána következő növény részére jó erőben és kellő fizikai állapotban hagyja vissza.

Az elővetemény betakarítása után a vetésig annyi idő álljon rendelkezésre, hogy a szükséges talajelőkészítő munkálatok rendesen és idejében elvégezhetők legyenek.

A sekélyen gyökerező növények mélyen gyökerezőkkel váltakozzanak, hogy a talaj alsó és felső rétegei tápanyagkészletének legtökéletesebb kihasználása lehetővé váljon.

Úgy kövessék a növények egymást, hogy közójük a trágyázási rendszer a legelőnyösebben beilleszthető legyen.

Nem szabad gabonafélét gabonaféle után, kapást kapás után vetni, hanem vessük például a búzát repce, lóhere, dohány vagy takarmány után, a tavaszi gabonát pedig kapás után.

Az igényes növényeket a trágyához közelebb tegyük. A gyomnevelő növények a gyomirtókkal, a zsarolók a talajkímélő növényekkel váltakozzanak.

Az évelő növényeket ne vegyük fel a vetésforgóba.

A vetésforgóban a talaj termőerejének fenntartásához szükséges takarmánynövények termelését is biztosítani kell. A takarmányfélék általában igen jó előveteményei az őszi kalászosoknak, amelyek után helyesen következik a kapás, mint a tavaszi gabonák legjobb előveteménye és a tavaszi gabonafélék után jöhet a takarmány. Ily sorrend esetén jól lehet beilleszteni a trágyázást is, adván a trágyát a takarmány- vagy kapásnövények alá. Az ajánlható sorrend tehát: takarmány, őszi kalászos, kapás, tavaszi kalászos.

A vetésforgó elkészítéséhez nem elegendő csupán csak a termelendő növényeket kiszemelni, hanem azok egymás közötti helyes arányát is meg kell állapítani. Általában helyesnek mondható a termelt növények közötti arány, ha a szántó-föld egész területéből a gabonafélékre 40—60%, a kapásnövényekre 20—30% és a takarmányokra 20—40% esik.

Míthogy a talaj termőereje és minősége nem egyöntetű, a trágyázást mindig az adott viszonyokhoz kell alkalmazni. Silányabb földet jobban, jobb földet gyengébben kell trágyázni. A termőföld 3—6 évenként átrágyázandó. Aszerint, hogy

laza vagy kötött talajon folyik a termelés, homokon kevesebb trágyamennyiséggel, gyakoribb időközökben, vagy agyagon több trágyával ritkábban kell trágyázni.

Az egy vetésforgóban kezelt gazdaság áttekintése könnyű. Ha a termőföld minősége és fekvése különböző, a növénytermelés több forgóra tagozódik. Hogy a vetésforgó hány szakaszból álljon, azt a termelendő növények száma és aránya és a szántóföld kiterjedése határozza meg. Minél több szakaszú a vetésforgó, annál nehezebb az áttekintése, miért is nem föltétlenül szükséges minden növénynek külön szakaszt adni, hanem a hasonló igényű és művelésű növények egy szakaszban egyesíthetők.

A szakaszok, azaz a szántóföldi táblák egyforma nagyok, a talajművelésre kedvező alakúak és könnyen hozzáférhetőek legyenek. Olyan nagy legyen egy szakasz, azaz tábla, hogy az igaerővel egy pár nap alatt megszántható legyen. Olyan legyen az alakja a szakasznak, hogy a táblát egyszer hosszában, másszor keresztben lehessen szántani. Szabálytalan alakú kisebb területrészek az élőlő növények elhelyezésére, forgón kívül maradjanak.

A gazdaság állattartása a növénytermeléssel érdekközöségben áll. A takarmányok egy részének szántóföldön való előállításával változatosabbá válik a növénytermelés, a változatos termelésnél pedig mindig kisebb a kockázat. Az állatokkal feltakarmányozható a növénytermelés hozama és értékesíthetők a hulladékok. Az árpa és tengeri, a burgonya és más termékek kedvezőbben értékesülnek hús és zsír, tej vagy gyapjú alakjában és előnyösen hasznosíthatóvá válik az ocsú, a moslák, az ugar stb. Az állattartó gazdaságokban visszamaradó trágya biztosítja a talaj termőerejének fenntartását és elősegíti a termés hozam növelését.

Az állattartás okszerű berendezésénél a következő célok tűzhetők ki:

1. Olyan talajok kihasználása, amelyek csak takarmánytermelésére alkalmasak.

2. Állati termékek előállítása és értékesítése.

3. A gazdaságban termelt növényeknek feltakarmányozás útján való értékesítése.

4. Tenyésztés-, igás- és hízóállatok előállítása és értékesítése.

Hogy a felsoroltak közül melyik cél a megfelelő, azt a gazdaság természeti és közgazdasági viszonyai határozzák meg.

A gazdaságban eltartható állatok létszámának megállapításánál elsősorban az igásállatszükségletet kell megszabni. Az igásmunkák tömege az őszi idényre esik. Úgy kell tehát meghatározni az igaerőt, hogy a fogatos munkálatok az őszi idényben is rendszeresen teljesíthetők legyenek.

Nem föltétlenül szükséges, hogy a kisgazdának ökör vagy ló legyen az igásállata. A kisgazda fogatos munkálatokra előnyösen felhasználhatja teheneit és tinóit is. 20—30 kat. holdon a talajművelési munkálatokat egy igásfogat elvégzi.

A gazdaság annyi állatot tarthat, mint amennyi takarmányt előállít és vásárol. Egy 500 kg. élő súlyú, úgynevezett számosmarhának az évi takarmányszükséglete 50 q. takarmány szárazanyag. Ha egy számosmarhára a szántóföldből csak 1—2 kat. hold esik, akkor erős az állattartás. Közepes, ha 3—5 és gyenge az állattartás, ha 6, vagy annál több kat. hold szántó föld esik egy számosmarhára.

Az állattartás célját, irányát és mérvét — mint ahogyan előadtam — a természeti és közgazdasági viszonyok szabják meg. Silány legelő juhtartásra, kövér fű szarvasmarhának, mocsaras legelő sertéstartásra, tömöttgyepű, száraz és tágas legelő lónak való.

A szarvasmarhatenyésztésnek, az állattartás eme legfontosabb és legkiterjedtebb ágának nagy jelentősége van és lesz a kisgazdaságokban is, mert a szarvasmarhának sokoldalú a használhatósága, nagy az alkalmazkodási képessége és jó a jövedelmezősége.

A lótenyésztés kisgazdaságokban, azok kisebb terjedelménél fogva csak mellékes ágazat lehet és az igás kancák után felnevelendő csikók értékesítésére szorítkozhatik.

A sertés a helyi viszonyokhoz kitűnően alkalmazkodik, a hulladékokat a legjobban hasznosítja, termékei biztosan értékesülnek.

Gyérnövésű, alacsony füveket termő, homokos, mész- és sziktalajon a juhtartás mellőzhetetlen. Az esetleges legelők,

mint utak széle, árkok partja, tarlók, buja vetések, valamint a szalmafeleslegek legjobban juhokkal értékesíthetők.

A hulladékok kitűnő értékesítője a baromfi, melynek mindig van piaca.

Megfelelő körülmények között a méh és selyembogár is jó jövedelmet biztosíthat.

Az állattartás nemcsak magábanvéve nagyobbítja a jövedelmet, de a talaj termőképességét is növeli és ezáltal a gazdaság eredményeit fokozza.

A gazdaság berendezése a növénytermelés és állattenyésztés megszervezésével még nem ér véget. Gépekkel és eszközökkel is fel kell szerelni az üzemet és gondoskodni kell a munkaerőről és az annyira fontos forgótőkeszükségletről is.

A felszerelés nagyságát a gazdaság terjedelme határozza meg. A felszerelés mértékére az legyen az irányadó, hogy az üzembe fektetett minden tőke, tehát a felszerelések értéke is meg kell, hogy hozza a maga kamatját és hozzá kell, hogy járuljon a jövedelmezőség biztosításához és fokozásához.

Az ígásfogat vagy fogatok teljes felszereléséhez nemcsak a szerszám, vagy járom és kocsi, vagy szekér tartozik, hanem az eke, a fogas, a lókapu, a henger stb. is. Minden fogathoz kell egy eke és körülbelül három fogat után egy fogas, lókapu, henger stb.

A kisgazdának legjobb munkaeszköze az egytetemes acéleke, melynek gerendelyére felszerelhetők a szükséges kapáló, porhanyító, töltőgető és más részek is, úgyhogy nem lesz szükséges ezeket a munkaeszközöket külön gépek gyanánt beszerezni. A vetőgép, rosta, triór, szecs kavágó, répezázó külön beszerzése akkor indokolt, ha a gép használata kifizetődik. Ha a kisgazdaság nem bírja el a mégis szükséges gépeket, mint amilyen nélkülözhetetlen például a vetőgép, akkor társuljon a gazda szomszédai-val és szövetkezés vagy a gazdakör útján gondoskodjék a különböző gépek beszerzéséről.

A munkaerőt a kisgazdaságokban főleg maga a gazda és családja szolgáltatja és csak akkor alkalmaz idegen munkaerőt, ha az üzemenek nagysága azt megkívánja. Itt arra legyen figyelemmel a gazdálkodó, hogy mindenkor annyi munkaerő

álljon rendelkezésére, hogy az összes teendőket a maga idejében, munkatorlódás nélkül elvégezhesse.

A forgótőke, ez a folyton változó érték, mint az emberi szervezetben a vér, a gazdaságban a vérkeringés szerepét tölti be. Szállítja a munkát és anyagot, fedezi a kiadásokat és megújul az értékesítések révén. A forgótőke adja az üzemnek a tápot s mint ahogyan baj a vérszegénység, épp olyan hiba a forgótőkehiány, amelyen az okos előrelátás és helyén alkalmazott takarékoság segíteni tud.

A jó magyar gazda főtörekvése legyen: olcsón, sokat és jobbat termelni és amit előállított, előnyösen értékesíteni, hogy a jövedelme minél nagyobb, mentől állandóbb és minél biztosabb legyen.

